

Klassmärkt barndom

En etnografisk studie om social ojämlikhet i förskoleklassen

Lina Alm och Ylva Odenbring¹

Sammanfattning

Att som barn växa upp under ekonomiskt svåra förhållanden innebär ökade risker för sämre hälsa, sämre utbildningsmöjligheter och begränsade möjligheter till att skapa sociala relationer med andra barn. Emellertid vet vi idag väldigt lite om hur aspekter kring social ojämlikhet konstrueras och reproduceras i pedagogiska verksamheter riktade till yngre barn. Föreliggande studie baseras på ett etnografiskt fältarbete i en förskoleklass belägen på landsbygden i södra delen av Sverige. Studiens resultat pekar på att sociala skillnader konstrueras i såväl den dagliga verksamhetens rutiner som i barnens interaktion med varandra. Analyserna pekar också på en nästintill omedvetenhet hos den pedagogiska personalen när det handlar om frågor som rör barns olika sociala uppväxtvillkor. Artikel-författarna understryker betydelsen av att kritiskt studera aspekter rörande social ojämlikhet, detta inte minst för att förbättra förutsättningarna för en mer likvärdig utbildning för yngre barn.

Classed childhood. An ethnographic study of social injustice in the preschool-class

Abstract

As a child, growing up with economic hardship increases the risks of health related problems, reduces educational possibilities and limits social relations with other children. Within the field of early childhood education, there is also limited knowledge about how social injustice is constructed and reproduced. This study draws from ethnographic fieldwork in a preschool-class (children aged 6 years) located in a rural area in the southern part of Sweden. Findings indicate that social injustice is reproduced both in the preschool-class' daily activities and in children's interactions. The analysis also shows that practitioners seem unaware of the children's different living conditions. The authors of this study underline the importance of investigating issues regarding social injustice in early childhood education – not at least to create possibilities of increasing equal education for younger children.

Inledning

I såväl Sverige som i andra länder ser barns livsvillkor och utbildningsmöjligheter väldigt olika ut beroende på uppväxtvillkor (Beach och Sernhede 2011; Odenbring 2018a; Wacquant 2008). Den ökade segregationen i Sverige de senaste två decen-

nierna har lett till en ökad polarisering i samhället som lett till minskad likvärdighet i utbildning och en mer utbredd barnfattigdom (Sernhede och Tallberg Broman 2014). Forskning visar tydligt hur kopplingen mellan en likvärdig förskola och skola inte bara leder till minskade sociala friktioner i samhället i stort, utan det har också flera posi-

tiva effekter för barns och ungas lärande, utveckling och hälsa (Persson 2014; Sernhede och Tallberg Broman 2014).

Tittar man närmare på den forskning som studerat frågor rörande utbildning, marginalisering och segregation i de nordiska länderna har dessa framför allt utgjorts av studier genomförda i skolkontext (Beach och Sernhede 2011; Sernhede 2011). Med få undantag har en majoritet av dessa studier genomförts i skolor belägna i storstädernas socialt utsatta förorter (Odenbring m.fl. 2017). Vi vet med andra ord väldigt lite om hur social ojämlikhet konstrueras och reproduceras i skolformer riktade till yngre barn i utbildningssystemet, vilket är fokus i föreliggande studie.

- För denna grupp föräldrar beskrevs det svenska språket som betydelsefullt för att deras barn skulle kunna integreras i det nya samhället och senare i livet klara skolan.

Enligt Skeggs (2002) utgör människors ekonomiska förutsättningar en viktig utgångspunkt för att förstå och tolka hur materiella resurser bidrar till hur social ojämlikhet och social klass konstrueras och reproduceras i samhället. I denna studie kommer denna teoretiska utgångspunkt vara väsentlig för att förstå och tolka hur social ojämlikhet görs inom ramen för en förskoleklass dagliga praktik. Det övergripande syftet med studien är att studera hur social ojämlikhet konstrueras i samspelet mellan barn samt i samspelet mellan barn och förskollärare i en förskoleklass. Innebörder av social ojämlikhet betraktas här som något skapas i den dagliga praktiken genom att skillnader i olika sammanhang synliggörs, uttrycks och värderas. Följande frågeställningar har väglett undersökningen.

1. På vilket sätt skapas social ojämlikhet i förskoleklassens olika aktiviteter?
2. På vilket sätt framträder social ojämlikhet i barnens interaktion med varandra?

Förskoleklassen – en egen skolform

Förskoleklassen är en fristående skolform² som sträcker sig under ett läsår, dvs. med start under en hösttermin och med slut under efterföljande vårtermin (SFS 2010:800). Alla barn bosatta i Sverige ska erbjudas plats i förskoleklass från och med den hösttermin de fyller sex år. Detta innebär att barn i Sverige går i förskoleklassen året innan de börjar den obligatoriska nioåriga grundskolan.

Nästan alla 6 åringar (95,5 procent) i Sverige går i förskoleklass (Skolverket 2015). Detta innebär att förskoleklassen utgör en viktig del av barns vardag och barndom. Utbildning i förskoleklassen är reglerad i enlighet med Skollagen (SFS 2010:800). I Skollagen är det bland annat fastställt vilka regler som gäller för kostnader av förskoleklassutbildning. Utbildningen ska vara avgiftsfri, men vid enstaka tillfällen får det dock förekomma obetydliga utgifter för olika aktiviteter. Kostnader som ersätts av vårdnadshavare ska emellertid ske på frivillig väg.

Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer tidigare studier med fokus på social ojämlikhet och yngre barn i utbildningssystemet att presenteras. På grund av att forskningen rörande dessa specifika frågor fortfarande är knapp, i synnerhet gällande studier från förskoleklasskontext, kommer forskning från såväl förskola, förskoleklass, skola samt barns

fritid att belysas i detta avsnitt. Med tanke på att tidskriften *Barn* framför allt riktar sig till en nordisk publik har huvudsakligt fokus lagts på att presentera forskning från de nordiska länderna. Litteraturgenomgången kommer att presenteras utifrån två huvudteman: 1) Familjebakgrund, samverkan och utbildning och 2) Uppväxtvillkor och knapp ekonomi.

Familjebakgrund, samverkan och utbildning

Den relativt knappa nordiska forskning som belyser social ojämlikhet och social klass och yngre barn i utbildningssystemet har framför allt fokuserat förskolan. Ett huvudområde i forskningslitteraturen är studier av förskolans samverkan med föräldrar. Stefansens (2012) studie från norsk förskolekontext visar att föräldrarnas sociala bakgrund var avgörande för hur de upplevde förskolan som utbildningsinstitution. Medelklassföräldrarna var mer positivt inställda till att lämna sina barn på förskolan efter föräldraledigheten, medan arbetarklassföräldrarna gärna önskade vänta ett litet tag längre med att låta sina barn börja på förskolan. Resultaten pekar också på att medelklassföräldrarna i större utsträckning än föräldrar med arbetarklassbakgrund intresserade sig för personalens kompetens och förskolans tematiska arbete. Enligt Stefansen kunde denna föräldragrupp i större utsträckning identifiera sig med förskolans pedagogiska innehåll och arbete. Arbetarklassföräldrarna uttryckte även de ett intresse för förskolans arbete, men framför allt lyfte de fram de sociala aspekterna av förskolans verksamhet, det vill säga betydelsen av förskolan som en plats där deras barn kunde ha det roligt tillsammans med andra barn.

Sandells och Nyréns (2013) studie från svensk förskolekontext pekar på något an-

orlunda resultat. Föräldrar till de barn som gick i en förskola i en socialt stigmatiserad och mångkulturell stadsdel lyfte vikten av förskolans pedagogiska arbete med såväl språk som matematik. För denna grupp föräldrar beskrevs det svenska språket som betydelsefullt för att deras barn skulle kunna integreras i det nya samhället och senare i livet klara skolan. Från förskolepersonalens sida upplevdes inte detta nödvändigtvis som något positivt, utan de liknade och beskrev dessa önskemål i termer av skollika inslag i förskoleverksamheten. Föräldrarna till de barn som kategoriserades som medelklass uttryckte snarare att förskolan var en plats där deras barn skulle leka och ha det roligt. Denna grupp föräldrar hade samtidigt både andra möjligheter att påverka innehållet i förskolans arbete och att läsa böcker tillsammans med sina barn på fritiden. Liknande tendenser framgår av en svensk studie som baseras på analyser av individuella utvecklingsplaner i förskolor och förskoleklasser i olika demografiska områden (Vallberg Roth och Månsson 2009). Resultaten pekar på att fokus i de individuella utvecklingsplanerna lades på omsorgsaspekter såsom mat, hälsa och hygien för de barn som växte upp på landsbygden. För barn i mångkulturella urbana områden var sociala och språkliga färdigheter i fokus för omdömena i de individuella utvecklingsplanerna, medan det för barnen i etniskt homogena urbana bostadsområden utgjordes av akademiska färdigheter, dvs. ämnesinriktade färdigheter.

Dansk forskning (Olsen 2009) visar att förskolebarn från privilegierade familjer blir bekräftade genom sin privilegierade position. Barn från mindre bemedlade familjer blir också bekräftade i förskoleverksamheten, men detta kommer emellertid till uttryck på ett helt annat sätt. Här visar

Olsens resultat att det istället är barnens och deras familjers begränsade ekonomiska och kulturella kapital som framhävs. Även Palludan (2005) visar hur förskolebarn positioneras utifrån deras olika kapital. Palludans etnografiska studie i dansk förskolekontext visar att barnens språkliga kompetenser var avgörande för att ett barn skulle bli positionerad som ett så kallat kompetent barn och därmed få erkännande i barngruppen. Studien visar att flera olika dimensioner samverkar samtidigt, såväl barnens sociala bakgrund, kön och etniska bakgrund visade sig skapa olika förutsättningar och därmed olika positioner i barngrupper.

- I ekonomiskt resursstarka hem framträder däremot en annan bild.

Uppväxtvillkor och knapp ekonomi

Social ojämlikhet och social klass är tätt sammankopplat med familjers ekonomiska situation. Den nordiska forskning som belyser barn som växer upp under ekonomiskt knappa förhållanden har framför allt fokuserat barn i olika åldrar i skolåldern. Studier visar att barn som växer upp under ekonomiskt knappa förhållanden tvingas hitta s.k. ansvarsstrategier för att förbereda föräldrarna för oförutsägbara utgifter, som exempelvis mat i samband med skolutflykter (Fernqvist 2012). Barnens förhållningssätt präglas av att de tar ansvar för familjens väl och ekonomi då det handlar om utgifter till såväl skola som fritid, menar Fernqvist. Harju och Thorød (2011) pekar på liknande tendenser i sin forskning. Att tvingas ta med sig frukt till skolan eller matsäck till skolutflykter innebär en stor press för denna grupp barn (Odenbring 2018b). För en del av dessa barn finns inte de ekonomiska möjligheterna att ta med egen

frukt till skolan. En del barn tvingas till att bli s.k. självständiga konsumenter som tar ansvar för familjens ekonomi genom att de använder sina egna fickpengar för att köpa frukt eller mat till skolutflykter (Harju 2013; Näsman 2012).

Barn som växer upp under knappa ekonomiska förhållanden är ofta medvetna om familjens ekonomiska situation (Fernqvist 2012, 2013). Detta sätter exempelvis gränser för vilken typ av mat familjen kan köpa och konsumera. Dessutom skapar det också begränsningar för barnens möjligheter att ta hem kompisar på mellanmål eller middag eftersom familjen inte har råd till detta. Barnen tvingas också göra avkall på materiella saker som t.ex. kläder och att delta i fritidsaktiviteter. Barn som tvingas göra avkall på vissa materiella saker riskerar att bli exkluderade av andra barn. Som ett led i exkluderingen får bristen på kläder och andra materiella resurser ett symboliskt värde i barns samspel med varandra (Harju och Thorød 2011; Fernqvist 2013). I Fernqvists (2013) studie beskriver exempelvis en av informanterna om hur glåpord som "fattiglapp" (Fernqvist 2013: 161) var en del av exkluderingen av vederbörande.

De barn som växer upp i barnfattigdom upplever inte sällan att lärares medvetenhet om deras situation är knapphändig, en del barn upplever till och med att lärarna inte bryr sig (Fernqvist 2013). Samtidigt vittnar denna grupp barn om att det inte alltid är så lätt att berätta om sina hemförhållanden då de många gånger upplever sin situation som väldigt skamfull. Barn som växer upp i barnfattigdom talar också om betydelsen av skolans sociala roll (Odenbring 2018b). Näringsrika skolluncher och att skolan serverar gratis frukost beskrivs av denna grupp barn som vitalt för att de ska orka med skolan och sitt skolarbete. En annan del handlar om betydelsen av att

skolan står för kostnaderna för skolutflykter och matsäck, detta så de slipper komma till skolan utan matsäck eller att de tvingas stanna hemma för att deras vårdnadshavare inte har råd att låta dem medverka i skolans extra aktiviteter.

Barns möjligheter till att delta i fritidsaktiviteter är också avhängigt familjens sociala bakgrund och ekonomiska situation, vilket på lång sikt kan leda till hälsorelaterade problem. Forskning pekar också på att de barn som inte har råd att delta i fritidsaktiviteter också riskerar att få försämrade möjligheter att skapa sociala relationer med andra barn (Harju 2013; Näsman 2012). I ekonomiskt resursstarka hem framträder däremot en annan bild. Såväl svensk som internationell forskning visar att barn som växer upp i vad som socialt kan definieras som medelklass har andra förutsättningar att delta i olika fritidsaktiviteter, vilket många av dessa barn vanligen också gör (Lareau 2000; Lund 2012; Tomanović 2004). Lund (2012) beskriver i sin studie hur medelklassbarns fritid kan beskrivas i termer av att vara varierad, logistiskt organiserad och individualiserad. Forskare menar att denna form av livsstil skapar en barndom som präglas av pressade tidsscheman och stress (Lareau 2003). En intervjustudie med svenska och amerikanska sex- och sjuåriga medelklassbarn pekar på att de upplever en starkt reglerad och stressad vardag både när det gäller de vardagliga rutinerna och möjlighet att styra över sin fria tid (Odenbring 2017, 2018a, 2018b)

Denna genomgång visar några av tendenserna inom forskningsfältet. Sammantaget finns det ytterligare få nordiska studier som studerat social ojämlikhet och yngre barn i utbildningssystemet. När det gäller de studier som belyser social ojämlikhet och social klass utifrån barns och familjers

ekonomiska förhållanden domineras dessa av barn i skolåldern. Det finns för närvarande ingen studie som tittat närmare på aspekter av social ojämlikhet i förskoleklassen och dess effekter för barns vardag i förskoleklassen – detta avser föreliggande studie att bidra med ny kunskap om.

Etik, urval och tillträde

Den föreliggande studien baseras på material från en etnografisk fallstudie genomförd i en förskoleklass under sammanlagt sex veckors tid våren 2016. Studien utformades som en mindre fallstudie med fokus riktat mot olika sociala strukturer av social ojämlikhet.

Studien har genomförts i linje med gällande etiska riktlinjer (Vetenskapsrådet 2011). Detta innebär att samtliga deltagare har fått information samt gett sitt samtycke till deltagande i studien. Eftersom studien omfattar barn som är under 15 år gavs denna information samt samtycke även skriftligt till vårdnadshavarna. Barnen själva informerades muntligt vid ett första möte. I enlighet med individskyddskravet har namn på såväl ort, barn, verksamhet och pedagoger fingerats i texten. I beskrivningar av såväl kommunen och tätorten som av skolan och barnen har vissa aspekter som skulle riskera individernas rätt till anonymitet medvetet utelämnats. I studien har även hänsyn tagits till barnens vilja att bli observerade (jfr. Dockett, Einarsdottir och Perry 2009). I fall där barnen uttryckligen, muntligt eller kroppsligt, visat att de inte ville bli observerade har observationen uteslutits från fältanteckningarna.

Etnografiska studier är ofta, med hänsyn till såväl praktiska som analytiska frågor, utformade som fallstudier av ett eller ett par fall (Hammersley och Atkinson 2007). Ju fler fall som inkluderas i en undersökning

desto mindre tid finns att spendera på varje enskilt fall vilket gör beslutet om antal fall i en undersökning till en fråga om avvägning mellan djup och bredd i undersökningen. Då föreliggande studie är en mindre fallstudie prioriterades möjligheten till djup framför den bredd som man hade kunnat få i en jämförande studie med mer än ett fall. Valet att studera dessa frågor just i förskoleklassens verksamhet hörde dels samman med att det är en relativt utforskad skolform och dels att det finns en brist av studier som specifikt studerat social ojämlikhet bland yngre barn i utbildningssystemet.

Det etnografiska fältarbetet genomfördes i förskoleklassen *Ekorren*, som är en del av Stenskolan som är belägen i landsbygdsorten Stenforsen i Stenforsen kommun i södra delen av Sverige. Kommunen har ca 10.000 invånare och själva tätorten Stenforsen har cirka 3000 invånare. Knappt en femtedel av kommunens befolkning har eftergymnasial utbildning och den genomsnittliga inkomstnivån ligger under riksgenomsnittet för både kvinnor och män. (SCB 2016). Tittar man närmare på andelen utrikes födda är denna siffra låg, cirka 15% av invånarna i Stenforsen kommun är födda utomlands.

På skolan går cirka 100 elever från förskoleklass till årskurs tre. Förskoleklassen *Ekorren* är en av två förskoleklasser på Stenskolan. I förskoleklassen går 19 barn, tio av dem är flickor och nio är pojkar. Alla barn i förskoleklassen bor mer eller mindre i närområdet. Huvudansvarig för verksamheten är förskolläraren Lotta, dessutom arbetar Ingrid i verksamheten som assistent åt ett av barnen. Ingrid hade en tillbakadragen roll i förskoleklassen och förekommer därmed inte nämnvärt i materialet.

Valet av undersökningsplats för etnografiska studier bör förstås som en process i flera steg. Urvalet i föreliggande studie

styrdes delvis av en önskan om att bredda perspektivet på barns livsvillkor i relation till geografisk hemvist. Valet av kommunen Stenforsen, där förskoleklassen *Ekorren* är belägen, kan således beskrivas som ett strategiskt urval utifrån rådande demografiska förutsättningar. Därtill påverkades urvalet, som alltid i etnografiska studier, av möjligheten till tillträde till fältet. Flera förskoleklasser i två olika demografiskt liknande kommuner fick förfrågan om att delta i studien, det var dock endast förskoleklassen *Ekorren*, som visade intresse av att delta. Frågan om tillträde spänner även över flera nivåer, i ett första skede utgjorde rektorn på skolan och förskolläraren Lotta viktiga nyckelpersoner eller s.k. gatekeepers för studiens genomförande då det var dessa personer som i praktiken gjorde studien möjlig (Hammersley och Atkinson 2007). Senare under studiens gång kom barnen i förskoleklassen och då framförallt vissa barn att utgöra mer betydelsefulla roller, då det var de som gav tillträde till det samspel som studien fokuserar.

Fältarbete

Etnografiska studier skapar förutsättningar att studera en pedagogisk praktik ur ett brett perspektiv med avsikt att beskriva och skapa mening av en social praktik (Hammersley och Atkinson 2007). Fältarbetet i *Ekorren* följde vad som brukar definieras som *periodisk tidsfas* (Jeffrey och Troman 2004). Detta innebar att förskoleklassen besöktes vid sammanlagt nio tillfällen under en sex-veckors period under våren 2016. Besöken fördelades i genomsnitt på två besöksdagar per vecka, förlagda till förskoleklassens schemalagda tid 8.00-13.00. Tillvägagångssättet med återkommande besök gav en flexibilitet till studiens utformning då antalet besök till stor del styrdes av analysens framåtskridande.

Det empiriska materialet består av observationer i fält, informella samtal, en längre intervju samt uppföljande frågor via mail. Intervjun genomfördes i anslutning till fältstudien under våren och utformades som en halvstrukturerad intervju utifrån tre olika teman. Mailkonversationen ägde rum under hösten 2016 och hade som syfte att återkoppla studiens resultat till förskolläraren Lotta för att på så vis kunna fördjupa och utveckla analysen av materialet. Totalt består konversationen av åtta mail där Lotta i ett inledande mail ombads att svara på några övergripande frågor kring materialet och kan således beskrivas som en form av halvstrukturerad mailintervju. Att genomföra en intervju via mail har begränsningar i fråga om möjlighet till att ställa följdfrågor och läsa av tonfall och kroppsspråk, dock vinner mailkonversationen praktiska fördelar genom att intervjuaren eller intervjuobjektet inte behöver befinna sig på samma plats. I denna studie ansågs innehållet i mailkonversationen vara av hög relevans för studiens syfte och för att ge en fördjupad förståelse av materialet och har därför tagits med i analysen. Observationer och samtal har dokumenterats med fältanteckningar medan intervjun har spelats in och transkriberats i sin helhet.

Teoretiska utgångspunkter

Analytiskt har föreliggande studie för avsikt att studera, förstå och tolka hur social ojämlikhet uttrycks och konstrueras inom ramen för förskoleklassens vardagliga praktik. Bourdieus (1998) teoretiska resonemang om social klass utgör i denna studie ett centralt verktyg för att förstå och tolka hur social ojämlikhet konstrueras i den dagliga praktiken i förskoleklassen. Enligt Bourdieu (1998) reproduceras olika grupper livsvillkor och positioner, dvs. *sociala*

klass, i relation till grupperns olika kapital. Kapitalen är både abstrakta och materiella. Kapitalen omfattar olika aspekter såsom hälsa, utbildningsnivå, livsstil, dialekt och sociala nätverk. I föreliggande studie fokuseras ett av Bourdieus kapitalformer: det ekonomiska kapitalet. Det ekonomiska kapitalet utgör ett teoretiskt verktyg för att analysera hur olika barn blir positionerade utifrån deras materiella förutsättningar. I sammanhanget är också Skeggs (2002) teoretiska utgångspunkter väsentliga för studien. Det är genom att studera människors materiella resurser i vardagen som det skapas möjlighet att se och förstå hur social klass formeras och verkar på ett konkret plan i såväl människors vardagsliv som på ett vidare strukturellt plan på samhällsnivå, menar Skeggs: "class formation operates between abstract structures and concrete specifics of everyday life" (Skeggs 2004: 8). Skeggs talar också om social klass i termer av något som är "inrstat" på människors kroppar:

The disposition of entitlement is one of the most obvious ways that class is written on the body, as it can be read as rights, privilege, access to resources, cultural capital, self-authorization and propriety (Skeggs 2004: 152).

I föreliggande studie utgör barns olika materiella resurser, dvs. deras familjers ekonomiska kapital, ett viktigt verktyg för att förstå och tolka hur olika materiella resurser bidrar till hur social ojämlikhet görs i barns vardag i förskoleklassen.

Datamaterialet har analyserats tematiskt vilket innebär att transkripten gemensamt har lästs igenom och analyserats i flera steg. Genom detta tillvägagångs sätt har återkommande mönster kunnat identifieras och ett antal avgränsade teman ut-

kristalliserats. Tre av dessa teman kommer att ligga till grund för hur resultatet presenteras och hur resultatdelen är organiserad. Resultatet är organiserat utifrån följande teman: 1) Frukt och matsäck, 2) Samlingens berättarstund samt 3) Förskoleklassen och den sociala ojämlikheten.

Förskoleklassen Ekorren

Vardagen i förskoleklassen Ekorren är uppbyggd kring en rad återkommande aktiviteter och rutiner. En vanlig dag inleds med att barnen kommer till förskoleklassen runt kl. 8.00. Dagen inleds alltid på skolgården där barnen samlas för en kort promenad i närområdet och går på led, två och två i bestämda par. När promenaden avslutats går barnen in i förskoleklassens lokaler och samlas för morgonsamling. På vägen in till morgonsamlingen lämnar barnen sin frukt eller fruktask/fruktpåse till förskolläraren Lotta som samlar ihop frukten i en korg. Morgonsamlingen inleds sedan med förskoleklassens välkomstsång och fortsätter sedan med en berättarstund då barnen får möjlighet att antingen visa något de tagit med sig hemifrån alternativt berätta om något de gjort på sin fritid. Under morgonsamlingen går Lotta även igenom dagens aktiviteter. När samlingen avslutats fortsätter dagen med ett arbetspass där barnen arbetar med någon aktuell uppgift vid sina arbetsbord. Arbetspasset följs av rast ute på gården. När barnen kommer in igen är det fruktstund, då barnens olika frukter delas ut av ett av barnen. Dagen fortsätter därefter med ytterligare ett arbetspass, lunch och en avslutande samling innan barnen antingen går hem eller fortsätter i fritidshemmets verksamhet.

Frukt och matsäck

En aktivitet som återkommer varje dag i förskoleklassens vardag är fruktstunden. När förmiddagsrasten är slut samlas barnen kring ett par bord i förskoleklassens lokaler. När alla barnen satt sig ner är det ett av barnen, idag Augusts, tur att dela ut frukten. Detta gör han genom att visa upp en frukt eller ask/påse och frågar vems den är:

Barnen har satt sig vid borden i köket. Det är ganska tyst. Ett av barnen, August, delar ut frukterna. Barnen väntar på att alla ska ha fått sin frukt, först då får de börja äta. Det är lite otålig stämning. Johan tar plastpåsen från sin frukt och formar den till en båt. "Titta Mikael en båt", säger Johan och skrattar till. "Nu får ni lugna ner er och vara lite tysta så ni hör August", säger Lotta. Minna får sitt äpple. Hon tar av klistermärket och ger det till Tommy som sätter det på sin tygpåse³. Amel tittar lite stött på när Tommy tar emot klistermärket. Flera av barnen har speciella påsar, eller askar till sin frukt. Amel har en låda med motiv från filmen *Bilar*. Idag har han med sig vindruvor. Amir som sitter mittemot får sin frukt av August, det är en brunfläckig banan i en återanvänd brödpåse (Fältanteckningar, köket, förskoleklassen Ekorren).

Flera av barnen har speciella påsar eller askar som frukten förvaras i. Askarna har exempelvis formen av ett äpple, en banan eller ett motiv från någon Disneyfilm. Variationen av olika fruktaskar ser ut att underlätta för August när han ska dela ut frukten, samtidigt riskerar förvaringen av frukten att bli ett utpekande av olika materiella resurser. Fruktaskarna utgör en tydlig kontrast till exempelvis den återanvända brödpåse som Amir återkommande förvarar sin medhavda frukt i. Exempelvis kostar en frukt-

ask med Disneymotiv betydligt mer än en återanvänd brödpåse. Det är inte bara hur frukten förvaras som hamnar i fokus under fruktstunden utan även själva frukten hamnar i dessa situationer i fokus, speciellt om någon har en ovanlig frukt med sig:

Fatima har ett äpple med sig idag. Minna har en stor burk full med vattenmelon. "Jag älskar melon", säger Karl som sitter bredvid Minna. /.../ Amir har med sig banan även idag och han har sin banan i samma återanvända brödpåse (Fältanteckningar, köket, förskoleklassen Ekorren).

Att ha med sig en speciell sorts frukt kan liksom att ha en särskild fruktask tänkas utgöra en möjlighet för barnen att få uppmärksamhet av de andra barnen vilket kan få betydelse för deras status och sociala position i gruppen. Själva uppvisandet av frukten och fruktaskarna inför barnen i förskoleklassen kan också ses vara uttryck för *hur* materiella resurser ges ett symboliskt värde i barngruppen genom att frukten eller fruktasken lyfts fram som något värdefullt att visa upp.

Ytterligare aktiviteter då barnen förväntas ta med något ätbart hemifrån är när förskoleklassen ska på utflykt i skogen. Förskoleklassen Ekorren är på utflykt i skogen varannan vecka och dessa brukar omfattas av olika gemensamma aktiviteter och fri lek. I samband med att den medhavda matsäcken ska ätas samlas barnen gemensamt. Både inför kommande utflykt och under själva utflykterna noterades att barnen ingående samtalande om vilken fika⁴ de skulle ta med sig eller hade med sig, vilket kan ses vara uttryck för att den medhavda fikan var symboliskt viktig för barnen. Vid ett utflyktstillfälle sitter några av flickorna på en stubbe och diskuterar sina medhavda matsäckar:

En av flickorna har riskex med sig. Det uppstår en byteshandel och Felicia byter till sig ett kex mot en halv smörgås. Hon försöker byta till sig ett kex till mot ett halvt äpple. Det pratas mycket om vilket fika man har med sig en diskussion som började redan i ledet på vägen till skogen (Fältanteckningar, skogen).

Emellertid är det inte alla barn i förskoleklassen Ekorren som har möjlighet att delta i diskussioner eller i byteshandel likt den beskriven i exemplet ovan. Dessa barn får istället förlita sig på en välvillig kompis som erbjuder något att äta eller dricka:

Alex sitter själv vid kajan. De flesta pojkarna som satt där tidigare har börjat leka en jagelek runt en stor grop. I samband med denna observation berättar Alex [för observatören] att han fick lite varm choklad av en kompis: "För jag hade inget fika. Bara ett äpple. Jag sa till pappa att jag ville ha smörgås och saft men fick inte", säger han lite ledset (Fältanteckningar, skogen).

I fallet med Alex som belysts ovan framgår det hur materiella skillnader mellan barnens tillgångar kan få känslomässiga effekter. Alex uttrycker ledsamhet över att han inte fick med sig det han hade önskat av sin pappa och han är uppenbart påverkad av hela situationen. Situationer likt denna kan relateras till tidigare studier som lyft fram hur exempelvis utflykter i skola och förskola riskerar att förstärka känslan av stigmatisering för de barn som inte har möjlighet att ta med sig matsäck (Näsman 2012; Odenbring 2018b).

Inför varje nytt läsår har just frågan om medhavd frukt och matsäck föranlett diskussioner under föräldramötena, så även med förskoleklassen Ekorrens vårdnads-

havare. I slutändan hänvisade emellertid personalen till att förskoleklassen inte har tillräckligt bra ekonomi för att bjuda barnen på frukt eller fika:

Vi tar upp detta som en punkt på vårt första föräldramöte, vi frågar vad föräldrarna tycker är relevant. I denna barngrupp tyckte föräldrarna att barnen bör ha ett litet mellanmål på förmiddagen. Vi bestämde samtidigt att barnen FÅR ta med sig nyttig fika. Man får självklart nöja sig med frukt när vi går till skogen (Mailkonversation med Lotta).

Lotta lyfter fram att såväl frukten som matsäcken vid utflykter sker på frivillig basis och pekar på att vårdnadshavare har varit delaktiga i beslutet. Den av Lotta uttryckta frivilligheten med att barnen behöver ta med sig frukt till fruktstunden eller matsäck till utflykterna kan ses vara uttryck för ett socialt obligatorium, i och med att detta både är en del av förskoleklassens rutiner och att detta utgör en del av det som förväntas av barnen och deras vårdnadshavare (jfr. Näsman 2012).

Samlingens berättarstund

En annan återkommande rutin i förskoleklassen Ekorrens vardag var berättarstunden som hölls under varje morgonsamling. Under morgonsamlingens berättarstund fick de barn som ville möjlighet att antingen berätta om något de gjort eller berätta om någon sak som de tagit med sig. Den medhavda saken visades alltid upp för de andra barnen i gruppen:

Samlingen fortsätter med en berättarstund då barnen får visa något eller berätta om något de vill dela med sig av. Adnan berättar att han har tappat en tand, vilket uppmärksammas genom att Lotta

sätter upp en papperstand på en tavla på väggen, tillsammans räknar de hur många tänder Adnan har tappat. Fatima som räckt upp handen länge får ordet, hon visar en glittrig penna hon tagit med sig hemifrån. "Vilken fin penna", säger Lotta. När turen kommer till Johanna berättar hon stolt att på fredag ska hon åka med sin husvagn till kusten. "Åh vad roligt du ska ha det", säger Lotta. "Du hittar alltid på roliga saker." Det blir Karls tur och han berättar att han har en studsmatta [trampolin] hos sin pappa men att han bor hos sin mamma denna vecka. Mikael säger rakt ut att han inte visste om att Karl har en studsmatta och Lotta undrar förvånat hur han har missat att se det. Därefter berättar Tommy att han har beställt en pärm till sina fotbollskort "Så bra då får du ordning", säger Lotta. (Fältanteckningar, stora rummet, förskoleklassen Ekorren).

Ovanstående exempel från en samling i förskoleklassen Ekorren visar hur barnens egna erfarenheter och tillgångar spelar en central roll i samlingen. Barnens berättelser rör sig kring till synes vardagliga ämnen: Adnan har tappat en tand, Fatima visar en glittrig penna som hon är stolt över och Karl berättar att han har en studsmatta. Genom att varje dag lyfta fram barnens egna medhavda saker eller berättelser om vad de gjort på fritiden skapas en situation där olika tillgångar erkänns olika värde. Barnens berättelser under samlingen vittnar om vad som anses vara viktigt och intressant att prata om, men också vad faktiskt uppmärksammas i gruppen, vilket var något som observerades vid ett flertal tillfällen under morgonsamlingen:

Felicia visar upp en stor brun nalle som får endast ett par sekunders uppmärk-

samhet, för sen är det Johans tur. Johan tar fram en leksaksorm som han hållit bakom ryggen. "Oj, en orm, vad häftigt", säger Lotta. Några andra barn säger att de också har ormar hemma. Lotta berättar att hon har en orm och så börjar en diskussion om de ska ta med ormarna till Ekorren nästa vecka. Felicia ser lite ledsen ut. (Fältanteckningar, stora rummet, förskoleklassen Ekorren).

Den nalle som Felicia tagit med sig får ingen nämnvärd uppmärksamhet under samlingen, däremot får Johans medhavda leksaksorm desto mer uppmärksamhet både av de andra barnen och av Lotta. Även om det som visas upp under samlingen inte alltid är något som kan förknippas med en viss ekonomisk tillgång fick vissa saker betydligt större uppmärksamhet än andra av gruppen, som exempelvis vid ett tillfälle då Noor visar upp en leksak från McDonalds:

Noor visar upp två plastfigurer från filmen Minioner. "Å, nu måste jag bara se. Vilken är Stuart? Är det den?", säger Lotta och pekar på den ena figuren. "Jaa", svarar flera barn. "Och då är detta Bob? Oj, vad jag har lärt mig mycket av er", säger Lotta. Var har du fått dem ifrån? På McDonalds? Noor nickar. Flera andra barn berättar att de också har likadana Minioner hemma (Fältanteckningar, stora rummet, förskoleklassen Ekorren).

Gratisleksakerna från McDonalds kan ses som ett exempel på hur något utan direkt ekonomiskt värde ändå förefaller få ett högt symboliskt värde bland barnen. När Noor visar sina Minioner vill flera andra barn direkt säga att de också har sådana hemma vilket tyder på att dessa leksaker och kanske även erfarenheten av att äta

på McDonalds är socialt viktigt för barnen i förskoleklassen Ekorren. Samtidigt kan man reflektera över hur gratis dessa leksaker egentligen är. Närmaste McDonalds ligger cirka 30 minuters bilfärd bort, vilket både kräver tillgång till bil och de ekonomiska förutsättningarna att köpa maten. Att ha något att visa upp, alternativt något spännande att berätta om blir i detta fall direkt avgörande för barnens möjligheter att vara delaktiga i samlingen vilket pekar på hur tillgången till olika resurser, speciellt de som ges ett symboliskt värde av andra kan påverka barns sociala relationer och positioner i en grupp. Samtidigt visar barnens olika berättelser och utsagor under morgonsamlingarna på att det verkar finnas förväntningar på att man ska ha gjort något roligt eller speciellt på sin fritid, vilket riskerar att skapa social press på de barn som redan är socialt stigmatiserade och inte har möjlighet att göra något särskilt när de är lediga (jfr. Näsman 2012).

Förskoleklassen och den sociala ojämlikheten

Barnens olika uppväxtvillkor och sociala bakgrund och hur dessa förhållanden eventuellt påverkar barns vardag i förskoleklassen visade sig inte vara en fråga som nämnvärt diskuterades bland personalen i Ekorren. Förskolläraren Lotta beskrev att de sociala skillnaderna inte var särskilt märkbara i förskoleklassen eller i samhället Stenforsen och att detta är anledningen till att dessa frågor inte direkt diskuteras aktivt: "Vi har väl inga stora klassklyftor här i Stenforsen. För mig är dessa frågor ganska främmande då jag inte ser att barnen behandlas olika utifrån klass i förskoleklassen. /.../. Men kanske detta beror på att vi inte arbetar i något område med stora klasskillnader" (Mailkonversation med Lotta). Lotta resonerade vidare rörande

klasskillnader och gjorde en jämförelse med närmaste större stad, Björnholm, där det enligt henne är betydligt större och uppenbara sociala klyftor: "Det jag menar är att klasskillnaderna i Stenforsen är långt ifrån dem i Björnholm med fina områden, mer högtbildade, större klyftor vad gäller boende".

- Resultaten i denna studie kan däremot säga något om hur social ojämlikhet och social klass kan reproduceras och konstrueras i barns vardag i en enskild förskoleklass.

Av samtalen att döma förefaller det samtidigt finnas en ambivalens kring frågor som rör barnens sociala bakgrund och uppväxtvillkor:

Jag upplever ju inte, att det märks i förskoleklassen, vad det är för klasskillnad på barnen och jag hoppas aldrig att jag utstrålar någonting där heller för det är ju alla klasser i förskoleklassen om man säger så. Vi har ju såna som har det jättebra ställt och jättehöga utbildningar och så och sen har vi de nyanlända och de har inte något jobb. Så att visst är det klasskillnader (Mailkonversation med Lotta).

I extraktet ovan uttrycker Lotta att klasskillnader är osynliga i barngruppen, samtidigt uttrycker hon en medvetenhet om barnens olika sociala bakgrund då hon talar om familjernas olika utbildningsnivå och ekonomiska förutsättningar. Under de återkommande samtalen med Lotta framgår det att frågan om barnens olika sociala hemförhållanden även börjat väcka diskussion i läraryrket: "Ju mer vi diskuterade desto mer inser vi att detta även är ett ämne för lilla Stenforsen. Nu om någonsin

med alla inflyttningar [flyktingfamiljer]". I sammanhanget är det specifikt flyktingfamiljernas utsatthet som personalen talade om, det framgår emellertid inte om de också berörde andra utsatta familjer i sina diskussioner.

Att frågor om social ojämlikhet och arbetet med dessa frågor i princip är frånvarande i förskoleklassens dagliga verksamhet hör möjligen samman med personalens uppfattning och bild av Stenforsen som ett socialt homogent samhälle och att alla barnen i verksamheten därmed behandlas lika. Liknande resonemang fann Andishmand (2017) i sin etnografiska studie av fritidshem i olika socioekonomiska områden. På det fritidshem som var beläget på landsbygden beskrev personalen elevsammansättningen som homogen både utifrån social och etnisk bakgrund och som en av pedagogerna uttryckte det: "Här är alla ganska lika och lever ganska lika liv" (Andishmand 2017: 131). Samtidigt finns det en risk att denna välvilliga strävan att behandla alla lika riskera att uppfattas som likgiltighet från de utsatta barnens sida, vilket kan resultera i att spä på denna grupps barns känsla av utanförskap (jfr. Fernqvist 2013; Näsman 2012).

Diskussion

Fokus för denna studie har varit att studera hur social ojämlikhet konstrueras i förskoleklassen Ekorrens dagliga praktik. Teoretiskt har studien utgått från en förståelse av social ojämlikhet som något som görs genom att skillnader i olika sammanhang synliggörs, uttrycks och värderas i den dagliga praktikens rutiner och aktiviteter samt i barnens interaktion med varandra.

Resultatet har presenterats utifrån tre huvudteman. Det första temat berörde de återkommande aktiviteterna: fruktstun-

den och utflykterna och de rutiner som omgärdar dessa aktiviteter. Den dagliga fruktstunden följer särskilda rutiner som innebär att den medhavda frukten visas upp och delas ut inför hela barngruppen. I samband med denna aktivitet framträder flera aspekter där vi kan tala om *klassmärkt* barndom. Vilken typ av frukt barnen har med sig, hur färsk frukten är samt hur frukten förvaras blir ett tydligt synliggörande av barnens och deras familjers ekonomiska situation och därmed familjens ekonomiska kapital (Bourdieu 1998). Frukten blir också ett samtalsämne barnen sinsemellan vilket innebär att frukten också får en symbolisk innebörd.

Tidigare studier pekar på att ekonomisk utsatthet på många sätt är befast med känslor av skam och skuld hos de barn som lever under dylika förhållanden (Fernqvist 2013; Harju 2013). Att behöva ta med frukt till förskoleklassen eller skolan varje dag, eller matsäck till utflykter, innebär dessutom en stor ekonomisk press för resurssvaga familjer (Harju och Thorød 2011; Odenbring 2018b). Den kritiska frågan som också bör ställas i sammanhanget är huruvida berörda vårdnadshavare i förskoleklassen Ekorren upplever utgifterna som obetydliga och att frukten till fruktstunden och fiket till utflykterna sker på frivillig basis såsom det är fastställt i svensk Skollag (SFS 2010:800) och som det beskrivs av förskolläraren Lotta i intervjumaterialet.

Studiens andra tema berörde samlingens berättarstund. Vid detta återkommande inslag under morgonsamlingen visar barnen upp en medhavd sak eller berättar om någon aktivitet de ägnat sig åt under fritiden. Vilken typ av medhavd sak eller aktivitet barnen refererar till kan anknytas till barnens och deras familjers ekonomiska förutsättningar. Även symboliskt får barnens tal om olika typer av aktiviteter

och uppvisande av specifika privata saker i förskoleklassen en betydande roll för vem och vad som uppmärksammas (jfr. Fernqvist 2013). Att vara det barn som inte har möjlighet att ta med sig något till samlingen eller att den medhavda saken inte ges något symboliskt värde av de andra barnen i gruppen kan för det enskilda barnet innebära att känslan av utanförskap och stigmatisering förstärks.

Analyserna av samtalen med Lotta, som är huvudansvarig för Ekorren, pekar på att social ojämlikhet mer eller mindre är en icke-fråga för Ekorrens verksamhet. Barngruppen beskrivs som socialt homogen och det finns också en uppfattning om att alla barn behandlas lika. Uppfattningen att alla barn behandlas lika riskerar emellertid att osynliggöra de barn som faktiskt behöver stöd (jfr. Fernqvist 2013). Samtidigt verkar de återkommande intervjuerna med Lotta skapat en viss ökad medvetenhet om barns olika hemförhållanden i och med att frågan så smått börjat diskuteras i lärarlaget.

Med tanke på att denna studie är en fallstudie av ett enskilt fall kan givetvis inga generella slutsatser dras rörande social ojämlikhet i förskoleklassen, detta är å andra sidan inte heller denna studies intention. Resultaten i denna studie kan däremot säga något om hur social ojämlikhet och social klass kan reproduceras och konstrueras i barns vardag i en enskild förskoleklass. Intressant att notera i sammanhanget är också att det är förbluffande få nordiska studier inom forskningsfältet *Early Childhood Education* som har fokuserat frågor rörande social ojämlikhet i den pedagogiska praktiken. De existerande studier som finns i dagsläget är framför allt studier som baseras på intervjuer. Föreliggande studie kan därför ses som ett viktigt empiriskt bidrag till forskningsfältet, då den visar på återkommande mönster i förskoleklassens

praktik. Metodologiskt utgör studien också ett viktigt bidrag då den är en av få etnografiska studien med fokus på frågor rörande social ojämlikhet i förskoleklassen. Fler etnografiska studier rörande frågor om social

ojämlikhet skulle därför vara ett bra sätt att öka kunskapen om hur social ojämlikhet på olika sätt framträder i den dagliga praktiken. Detta skulle vara värdefullt för såväl redan verksamma som för blivande förskollärare.

Noter

¹ Författarordning i bokstavsordning.

² Från och med höstterminen 2018 är förskoleklassen obligatorisk i Sverige.

³ En mindre förvaringspåse i tyg som Tommy förvarar sin frukt i.

⁴ I *Svenska Akademiens* ordlista förklaras fika med kaffedrickande. Fika är ett begrepp i det svenska språket vilket i vardagssammanhang vanligen används som samlingsnamn för att just dricka kaffe. Detta begrepp används även i vidare sammanhang än så. I denna studie refererar fika till ett mellanmål bestående av exempelvis, pannkakor, smörgåsar och varm choklad, eller en yoghurt.

Referenser

- Andishmand, A. 2017. *Fritidshem eller servicehem? En etnografisk studie i tre socioekonomiskt skilda områden*. Göteborg: Acta Universitatis Gothoburgensis.
- Beach, D. och Sernhede, O. 2011. From learning to labor to learning for marginality. *British Journal for Sociology of Education* 32(2): 257–274.
- Bourdieu, P. 1998. *Practical Reason. On the Theory of Action*. Cambridge: Polity Press.
- Dockett, S., Einarsdóttir, J., och Perry, B. 2009. Researching with children: Ethical tensions. *Journal of Early Childhood Research* 7(3): 283–298.
- Fernqvist, S. 2013. Joining in on different terms – Dealing with poverty in school and among "peers". *Young* 21(2): 155–171.
- Fernqvist, S. 2012. Barns strategier och ekonomisk utsatthet – knappa resurser som utgångspunkt för en förhandling av positionerna i familjen. *Sociologisk Forskning* 49(3): 173–188.
- Hammersley, M. och Atkinson, P. 2007. *Ethnography: Principles in Practice* (Tredje upplagan.). Routledge: London.
- Harju, A. 2013. Skola och föräldrar med knapp ekonomi. I: A. Harju och I. Tallberg Broman, red. *Föräldrar, förskola och skola. Om mångfald, makt och möjligheter*. Lund: Studentlitteratur: 107–120.
- Harju, A. och Thorød, A. B. 2011. Child poverty in a Scandinavian Welfare Context – From children's point of view. *Child Indicator Research* 4: 283–299.
- Jeffrey, B och Troman, G. 2004. Time for ethnography. *British Educational Research Journal* 30(4): 535–548.
- Lareau, A. 2003. *Unequal Childhoods: Class, Race and Family Life*. Berkley: University of California Press.
- Lareau, A. 2000. Social class and the daily lives of children. A study from the United States. *Childhood* 7(2): 155–171.
- Lund, S. 2012. Bostadsområde, klasserfarenheter och fritidspraktiker. I: L. Aarsand och P. Aarand, red. *Familjeliv och lärande*. Lund: Studentlitteratur: 225–243.
- Näsman, E. 2012. *Barnfattigdom – om bemötande och metoder ur ett barnperspektiv*. Stockholm: Gothia Förlag.

- Odenbring, Y. 2018a. Childhood, free time and everyday lives: comparing children's views in Sweden and the United States. *Early Child Development and Care* 188(8): 1124–1132.
- Odenbring, Y. 2018b. The daily life and reality behind child poverty in Sweden: Children's and adolescents' voices. *Child Research Indicators*. Publicerad online (ahead of print), 19 maj, 2018. DOI: 10.1007/s12187-018-9558-z.
- Odenbring, Y. 2017. Barn av vår tid. Barns berättelser om sin reglerade vardag. *Barn* 4: 9–20.
- Odenbring, Y., Lunneblad, J. och Hellman, A. 2017. I småstadens marginal: berättelser om en skolas integrationsarbete i en socialt utsatt stadsdel. *Paideia* 14: 51–60.
- Olsen, B. 2009. *Når pædagogikken bringer mennesker sammen*. Viborg: VIA/Systime.
- Palludan, C. 2005. *Børnhaven gør en forskel*. København: Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag.
- Persson, S. 2014. Förskolan och social ojämlikhet. I: O. Sernhede och I. Tallberg Broman, red. *Segregation, utbildning och ovanliga lärprocesser*. Stockholm: Liber: 94–111.
- Sandell, A. och Nyrén, L. 2013. Likvärdighet i förskolan? I: A. Harju och I. Tallberg Broman, red. *Föräldrar, förskola och skola. Om mångfald, makt och möjligheter*. Lund: Studentlitteratur: 229–243.
- SCB. 2016. *Sverige i siffror*. Hämtad: 2016-04-05. Från: <http://www.sverigeisiffror.scb.se>
- Sernhede, O., red. 2011. *Förorten, skolan och ungdomskulturen. Reproduktion av marginalitet och ungas informella lärande*. Göteborg: Daidalos.
- Sernhede, O. och Tallberg Broman, I. 2014. Inledning. I: O. Sernhede och I. Tallberg Broman, red. *Segregation, utbildning och ovanliga lärprocesser*. Stockholm: Liber: 9–18.
- SFS 2010:800. *Skollagen*. Stockholm: Regeringskansliet.
- Skeggs, B. 2004. *Class, Self, Culture*. London: Routledge.
- Skeggs, B. 2002. *Formations of Class and Gender. Becoming respectable*. London: Sage.
- Skolverket, 2015. *Barn, verksamheter, elever och kursdeltagare, del 1. Sveriges officiella statistik om förskola, annan pedagogisk verksamhet, skola och vuxenutbildning*. (Rapport 429). Stockholm: Skolverket.
- Stefansen, K. 2012. Små barns livsverdner: klassespesifikke erfaringsrom? *Nordisk Barnehageforskning* 5(8): 1–13.
- Tomanović, S. 2004. Family Habitus as the cultural context for childhood. *Childhood* 11(3): 339–360.
- Vallberg Roth, A. och Månsson, A. 2009. Regulated childhood: Equivalence with variation. *Early Years* 29(2):177–190.
- Vetenskapsrådet. 2011. *God forskningssed*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Wacquant, L.J.D. 2008. *Urban Outcasts: a Comparative Sociology of Advanced Marginality*. Cambridge: Polity Press.

Lina Alm har en masterexamen i barn- och ungdomsvetenskap och är verksam som förskollärare i en mångkulturell stadsdel i Göteborg. Alm har i sina studier framförallt intresserat sig för frågor som rör social rättvisa i utbildningssystemets yngre åldrar. Särskilt fokus har riktats mot hur sociala strukturer såsom social klass och genus påverkar yngre barns uppväxtvillkor samt mot hur dessa strukturer konstrueras och reproduceras i barns vardag.

Lina Alm, Göteborg, Sverige. Email: lina.alm@forskola.goteborg.se

Ylva Odenbring är fil.dr. och docent i pedagogik vid Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande vid Göteborgs universitet. Odenbrings forskningsintressen rör frågor relaterade till jämställd-

het och jämlikhet i förskola, förskoleklass och skola. Framför allt studerar Odenbring frågor som rör genus och social klass inom olika utbildningsformer. Hennes forskning är publicerad i en rad olika internationella tidskrifter, som till exempel: *Early Child Development and Care*; *Ethnography and Education* och *The Urban Review*. Därtill är hon författare till läroboken *Barns könade vardag. Om (o)jämslälldhet i förskola, förskoleklass och skola* (2014 Liber).

Ylva Odenbring, Göteborgs universitet, Institutionen för pedagogik, kommunikation och lärande, Box 300, SE-405 30 Göteborg, Sverige. Email: ylva.odenbring@gu.se

Fagfellelverdet artikel.

Utgever: Norsk senter for barneforskning ved Institutt for pedagogikk og livslang læring, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, NTNU.

Dette er en artikel med åpen tilgang (open access). Alle artikler i *Barn* publiseres i overensstemmelse med Creative Commons-lisensen CC BY 4.0. Det betyr at alle fritt kan lese, laste ned, kopiere, skrive ut, søke i eller lenke til den fullstendige og ferdig bearbejdede teksten.